

**AKTİF İŞGÜCÜ PİYASASI POLİTİKALARI ÇERÇEVESİNDE KÜTAHYA
İŞKUR'UN MESLEKİ EĞİTİM FAALİYETLERİ'NİN İNCELENMESİ**
*AN INVESTIGATION OF KÜTAHYA İŞKUR'S VOCATIONAL TRAINING
ACTIVITIES WITHIN THE FRAME OF ACTIVE LABOUR MARKET POLITICS*

Osman Kürşat ACAR

Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF, İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü,
osmankursatacar@gmail.com

Ecehan KAZANCI YABANOVA

Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü,
ecehankazanci@gmail.com

Başvuru tarihi/Application date: 12.07.2017

Yayına kabul tarihi/Acceptance date: 06.11.2017

ÖZET: Günümüz toplumlarının en sık karşılaştığı sorunlardan biri işsizliktir. İster gelişmiş, ister gelişmekte olan ülkeler olsun, işsizlik sorunu her dönem toplumların mücadele etmek zorunda olduğu temel bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İşsizliğin toplum üzerindeki yansımaları hem ekonomik hem de sosyolojik açıdan ağır sonuçlar doğurmaktadır. Yarattığı olumsuz koşulları ortadan kaldırmak amacıyla siyasi karar mekanizmaları çeşitli politikalar üretmektedir. Bu politikaların temel amacı, işsizliği ortadan kaldırmanın yanı sıra artan nitelikli işçi talebini karşılayabilmektir. Bu amaçla işsiz durumdaki bireylere çeşitli eğitim faaliyetleri düzenleyerek niteliklerini arttırmaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Türkiye’de bu doğrultuda faaliyetler yürüten kurumların başında Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) gelmektedir. İŞKUR bünyesinde işsizlikle mücadelede aktif ve pasif işgücü piyasası politikaları uygulanmaktadır. Son yıllarda ise özellikle nitelikli işgücü yetiştirilmesi doğrultusunda aktif işgücü piyasası politikaları önemli bir yere sahiptir. İŞKUR kapsamında gerçekleştirilen aktif işgücü piyasası politikaları Mesleki Eğitim Kursları, Girişimcilik Eğitim Programları, İşbaşı Eğitim Programları, Toplum Yararına Programlar ve Dezavantajlı Gruplara Yönelik Programlar olarak uygulama alanı bulmaktadır. Bu çalışma İŞKUR’un aktif işgücü piyasası politikaları içerisinde önemli bir yere sahip olan mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve girişimcilik eğitim programları üzerine odaklanmaktadır. Bu amaçla, mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve girişimcilik eğitim programları uygulamaları Kütahya ili kapsamında incelenmeye ve analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Kütahya ilinin işgücü piyasasının genel görünümüne yer verilerek, bu programların aktif işgücü programları içerisindeki yeri ve önemi ayrıca bu programların işsizliği azaltmadaki etkisi değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İstihdam, İŞKUR, Aktif İstihdam Politikaları, Mesleki Eğitim Kursları, İşbaşı Eğitim Programları, Girişimcilik Eğitim Programı

ABSTRACT: One of the most common problems that today’s societies encounter is unemployment. The problem of unemployment emerges as a basic concept that societies, whether they are developed or developing countries, have to struggle against all the time. The reflections of unemployment on society may cause disappointing results in terms of both economical and sociological perspectives. Political decision mechanisms

produce several policies to eliminate these results and negative conditions. Besides removing unemployment, the main aim of these policies is to meet the demand of increasing skilled labourer. For this purpose, studies are carried out via organizing several training activities towards unemployed individuals to increase their qualifications. In Turkey, Turkish Employment Agency (İŞKUR) is the leading organization among the institutions that are in service in this direction. Within the body of İŞKUR, active and passive labour market policies are implemented in the process of struggle against unemployment. In recent years, active labour market policies have become critical and important in terms of especially training qualified labour force. Active labour market policies implemented within İŞKUR are applied in the fields of Programs for Disadvantaged Groups, Programs for Community Benefit, Programs for Job Shadowing, Training Programs for Entrepreneurship and Vocational Training Courses. This study focuses on vocational training courses, programs for job shadowing and training programs for entrepreneurship which have an important and crucial place in İŞKUR's active labour market policies. For this purpose, practices of vocational training courses, programs for job shadowing and training programs for entrepreneurship in Kütahya Province have been investigated and analyzed. In this context, the place and importance of these programs within active labour programs and the effect of these programs in reducing unemployment rates are evaluated by taking into consideration the general view of labour market in Kütahya.

Keywords: Unemployment, Employment, İŞKUR (Turkish Employment Agency), Active Employment Policies, Vocational Training Courses, Programs for Job Shadowing, Training Programs for Entrepreneurship

GİRİŞ

İşsizlik olgusu toplumların en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Hem bireysel hem de toplumsal boyutta yarattığı olumsuzluklar nedeniyle işsizlikle mücadele son derece önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İşsizlik aynı zamanda toplumların gelişmişlik düzeyleri ve ekonomik piyasa istikrarları hakkında önemli bir göstergedir. Bu nedenle birçok ülke yönetimi işsizlikle oranlarını mümkün olan en alt seviyelere çekebilmek için çeşitli politikalar üretmektedir.

İşsizlikle mücadele politikalarının temelde aktif ve pasif istihdam politikaları olarak iki ana kategoriden oluştuğu görülmektedir. Aktif istihdam politikalarının temel amacı kişinin işsizlik durumuna son vermek iken, pasif istihdam politikalarının kişinin işsizlik döneminde alışkın olduğu yaşam koşullarını devam ettirebilmesini amaçlamaktadır. Bu noktada her iki politika da son derece önemli iken aktif istihdam politikalarının işsizlik durumunu ortadan kaldırmayı amaçladığı için daha da öne çıktığını söyleyebiliriz.

Bu çalışma ile Türkiye’de uygulanan aktif istihdam politikalarını ve bunların son iki yıldaki dönüşümleri ile Kütahya bazında bu politikaların hangilerinin ne oranda ve kimler üzerinde uygulandığı araştırılmaktadır. Elde edilen istatistiki veriler ile ulusal politikaların il düzeyindeki yansımaları ve katılımcılarının özellikleri ile bu politikaların istihdama yansımaları değerlendirilmiştir.

1. TÜRKİYE’DE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

Günümüzde ülkelerin karşı karşıya kaldığı sosyal politika sorunların başında istihdam ve işsizlik gelmektedir. Mevcut iş olanaklarının yeterli olmayışı her geçen gün işgücünün istihdam içerisinde yer alamayışı ekonomik sorunların beraberinde sosyal sorunların da yaşanmasına neden olmaktadır. Artan işsizlik sorunu beraberinde ülkeleri çeşitli politikalar üretmek amacıyla harekete geçmesine yol açmıştır.

İstihdam kelimesi, “bir kimsenin belirli bir iş ya da vazifenin görülmesi amacıyla çalıştırılması” anlamına gelmektedir. İktisadi açıdan ise istihdam kavramı, ülkelerin üretim gerçekleştirmek veya yurtiçi çıktıyı elde etmeleri amacıyla mevcut üretim faktörlerinin veya mal ve hizmetlerin üretim sürecine aktif olarak dâhil edilmesi sürecidir (Ardıç, 2006: 175).

İşgücü piyasalarının en önemli göstergelerinden biri olan istihdamın dar anlamda anlamı, emek faktörünün üretim sürecine dâhil edilmesidir. Geniş anlamda ise tüm üretim faktörlerinin üretim sürecinde yer alması durumudur (Ülgener, 1980: 73).

İşsizlik kavramı, bir toplumun işgücü potansiyelini gerek ekonomik gelişme açısından gerekse de sosyal ilerleme açısından tam olarak kullanamaması anlamına gelmektedir (Kapar, 2005: 342). Bunun yanı sıra işsizlik, üretim faktörlerinin başında gelen emeğin tam olarak kullanılmaması durumunu da ifade etmektedir (Biçerli, 2007: 421). Bu kavram teknik bir takım sınırlarının yanı sıra sosyolojik boyutta da çok önemli sonuçlar doğuran bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle işsizlik kavramını ekonomik boyutlara hapsedmek yeterli olamayacaktır.

İstihdam ve işsizlik olgusu birbirinden ayrı kavramlar olmasına rağmen gerçekte iç içe geçmiş durumları ifade etmektedir. Dolayısıyla ülkeler istihdam politikalarını oluşturur iken işsizlik olgusunu göz ardı edemezler. İstihdam olgusu bir hedef haline gelirken, işsizlik olgusu ise ortadan kaldırılmaya çalışılan bir olgu haline gelmektedir.

Ekonomilerde temel amaçlardan biri haline gelen istihdam yaratma ve işsizliği ortadan kaldırma çabası çeşitli politikaların oluşturulması gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda Türkiye’de de çeşitli istidam politikaları yürütülmeye çalışılmıştır (Ay, 2012: 322).

Türkiye’de Ağustos 2016 dönemi temel işgücü oranlarını yansıtan TÜİK verileri Tablo-1’de yer almaktadır.

Tablo – 1: Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri (Ağustos 2016)

İşgücü	İstihdam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmet	İşsiz
30.556	27.081	5.268	5.224	1.936	14.653	3.475

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 03.12.2016 (Bin Kişi)

İşgücü göstergesi incelendiğinde en büyük işgücünün hizmet sektöründe, en düşük işgücünün ise inşaat sektöründe olduğu görülmektedir. Verilere göre istihdam oranı %46, işsizlik oranı da %11,4 olarak karşımıza çıkmaktadır (TÜİK, 2016).

2.TÜRKİYE’DE İŞSİZLİKLE MÜCADELEDE UYGULANAN İSTİHDAM POLİTİKALARI

İşsizlik olgusu uzun yıllar boyunca bireylerin kişisel yetersizliği, çalışmak istememeleri ve tembellik olgusuyla içe içe geçmiş kavramlar olarak görülmüştür (Andaç 1999: 20). Fakat 20. yüzyıla gelindiği işsizlik olgusu bireysel tembellik ve yetersizlik algısı olmaktan çıkmış, bireylerin çalışmak istedikleri halde işsiz kalması durumu işsizlik olgusunu toplumsal bir sorun haline getirmiştir (Tokol, 2000: 105). Dolayısıyla 20. yüzyıldan itibaren devletler işsizliğin nedenlerini ekonomik ve sosyal politikalarda yaşanan sorunlarda aramaya başlamış, bu doğrultuda devletlerin sosyal devlet anlayışına sahip olmaları ve uluslararası düzeyde almış oldukları sosyal politika önlemleri neticesinde işsizlik olgusuyla mücadele etme arayışına girilmiştir (Tokol ve Alper, 2012: 106).

İşsizlikle mücadele, sosyal politika boyutunda da son derece önemli bir kavramdır. Kişinin yaşamını idame ettirebileceği bir gelire sahip olması, üretmesi ve toplumuna katkı sunması toplum ve birey bazında ne kadar olumlu sonuç doğuruyor ise tam tersi bir durum o birey ve toplum için o denli büyük bir sorun oluşturmaktadır. Sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak devlet asgari bir gelire sahip olmayan vatandaşlarına bir takım yardımlar yaparak yaşamını idame ettirmelerine olanak sağlamaya çalışmaktadır. Bu noktada işsizlik devletin bu yardımlarına muhtaç olma durumunu ortaya çıkaran en önemli faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle işsizlikle etkin mücadele ve istihdam olanaklarından en üst düzeyde yararlanabilme durumu, kişinin devlete bağımlılığının ortadan kalkmasına ve devletin elindeki ekonomik gücü daha etkili bir sosyal devlet olabilmek için harcayabilmesi anlamına gelmektedir.

Türkiye’de istihdam politikalarının geçmişine bakıldığında ilk olarak karşımıza Kalkınma Planları çıkmaktadır. İşsizlikle mücadele amacıyla ilk Beş Yıllık Kalkınma Planından itibaren diğer tüm kalkınma planları içerisinde önlemlerin yer aldığı görülmektedir. Genel olarak kalkınma planları içerisinde işsizlik olgusu ekonomik büyümeye bağlı olarak azaltılacak bir sorun olarak görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de planlı dönemden bu yana işsizlikle mücadele konusunda kapsamlı bir ulusal istihdam politikasının tam anlamıyla belirlenemediği ve hayata geçirilemediği söylenebilmektedir (Özdemir vd., 2006: 129-130).

Günümüzde ise Avrupa Birliğine uyum sürecinde istihdam politikalarında değişimler yaşanmaktadır. İşsizlik olgusuna yalnızca ekonomik boyuttan bakmak yerine işsizliğin ortaya çıkardığı olumsuz koşulların giderilmesi amacıyla pasif istihdam politikalarının uygulanmasının yanı sıra işsizlikle mücadelede çalışanların bilgi ve becerilerinin geliştirilip istihdama dâhil edilmesinin kolaylaştırılması amacıyla aktif işgücü piyasası politikaları daha yoğun olarak uygulama alanı bulmaktadır.

Tablo-2’de işsizlikle mücadelede izlenen aktif ve pasif istihdam politikaları yer almaktadır.

Tablo – 2: İşsizlikle Mücadelede İzlenen Aktif ve Pasif İstihdam Politikaları

Aktif İstihdam Politikaları (Tedavi)	Pasif İstihdam Politikaları (Acil Yardım)
<ul style="list-style-type: none"> • Mesleki Eğitim Programları • Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Programlar • Ücret ve İstihdam Sübvansiyonları • Doğrudan Kamu İstihdamı • Kamunun Eşleştirme ve Danışmanlık Hizmetleri 	<ul style="list-style-type: none"> • İşsizlik Sigortası • İşsizlik Yardımı • Çalışma Paylaşımı <ul style="list-style-type: none"> ○ Erken Emeklilik ○ İş Paylaşımı ○ Çalışma Sürelerinin Kısaltılması

Kaynak: (Oral ve Şişman, 2016: 72)

Türkiye’de işsizlik ile mücadelede hem aktif hem de pasif istihdam politikalarından yararlanılmıştır. İşsizlik olgusu önceki dönemlerde ekonomik büyüme ile çözülebilecek bir sorun olarak görülmüştür. Fakat son dönemlerde yaşanan gelişmeler sorunun sadece pasif istihdam politikalarıyla çözülemeyeceğini bu nedenle yalnızca tacil yardım önlem ve politikalar ile değil aynı zamanda mevcut sorunu gidermeyi amaçlayan aktif istihdam politikalarının uygulamaya geçilmesini gündeme getirmiştir (Şahin ve Sevimli, 2013: 4).

3. TÜRKİYE’DE AKTİF İŞGÜCÜ PİYASASI POLİTİKALARI

Aktif işgücü piyasası politikaları, uzun süredir işsiz durumda olanlar, eski hükümlüler, eğitimsiz işçiler ve sürekli işsizlik durumuyla karşı karşıya kalan sadece kısa süreli çalışma imkânı bulabilen genç kesimin istihdamını arttırmak aynı zamanda sosyal eşitliğe katkı sağlayarak ekonominin duraklama dönemlerinde istihdamın istikrarını sağlamayı ve genişleme dönemlerinde ise emek piyasalarında yaşanan darboğazları gidermeyi amaçlamaktadır (Korkmaz ve Mahiroğulları, 2007: 90).

Aktif işgücü piyasası politikaların tarihsel geçmişine bakıldığında ilk olarak II. Dünya Savaşı sonrasında uygulama alanı bulunduğu görülmektedir. Bu doğrultuda kavram olarak ilk defa II. Dünya Savaşı sonrasında İsveç’te kullanılmıştır (Kapar, 2005: 343). 1948 yılında İsveç’te tam istihdama ulaşmak ve enflasyonu kontrol altına almak amacıyla sosyal demokrat niteliklere sahip bir politikanın oluşturulması esnasında İsveçli iktisatçılar Gösta Rehn ve Rudolph Meidner Aktif İşgücü Piyasası Politikaları kavramını “tam istihdam amacını gerçekleştirirken enflasyonu kontrol altında tutan sosyal demokrat bir strateji” şeklinde tanımlamışlardır (Biçerli, 2005: 4).

OECD'nin 1960 yıllarında İsveç’te uygulanan bu politikaları yayınlaması doğrultusunda aktif istihdam politikalarının ayrı bir politika olarak kabul görmesine neden olmuştur. OECD, üyesi olan ülkelere aktif istihdam politikalarını özendirmek amacıyla 1961 yılında “İşgücü ve Sosyal Sorunlar Komitesi”ni kurmuştur (Biçerli, 2005: 4).

İşsizlikle mücadele konusunda izlenen istihdam politikalarını OECD yedi kategori altında toplamaktadır (Biçerli, 2004: 45):

- Kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri
- Mesleki eğitim

- Sübvansiyon edilmiş istihdam (özel sektöre yönelik sübvansiyon, kendi işini kuranlara yardım, doğrudan kamu sektöründe istihdam vb.)
- Gençlere yönelik politikalar
- Sakatlara yönelik politikalar
- İşsizlik sigortası
- Erken emeklilik

Yukarıdaki kategorileri bakıldığında kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmetleri, mesleki eğitim, sübvansiyon edilmiş istihdam, gençlere yönelik politikalar ve sakatlara yönelik politikalar aktif istihdam politikaları olarak nitelendirilirken, işsizlik sigortası ve erken emeklilik ise pasif istihdam politikaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

1960'lı yıllarda Avrupa ülkelerindeki yaşanan ücret artışlarının ve işgücü kıtlığının ortadan kaldırılması amacı ile uygulama alanı bulan aktif istihdam politikaları tam istihdam politikasının tamamlayıcı bir unsuru haline gelmiştir. Bu politikaların temelinde tam istihdam koşulları içerisinde işgücü piyasasına katılımı arttırmak ve düşük işsizlik durumunda işgücü akıcılığını sağlamak yer almaktadır (Marshall, 2004: 5-6).

Avrupa İstihdam Stratejisi 1990 yıllarda ortaya çıkan çalışma piyasası sorunlarını ortadan kaldırmak amacıyla oluşturulan Avrupa Birliği düzeyinde alınan bir dizi aktif iş piyasası önlemleri içermektedir (Kesici ve Selamoğlu, 2005: 37-38). 1999 yılına gelindiğinde Avrupa Komisyonu aday ülkelerle istihdam konusunda işbirliği ve uyumlaştırma sürecini başlatmıştır. Mevcut sürecin amacı, Avrupa Birliğine aday olan ülkeleri belirli kademelerden geçirmek ve bu süreç boyunca belirli politika ve stratejileri ortaya koymalarını sağlamaktır. Bu doğrultuda her aday ülke için ortak bir çerçeve öngörülmüştür. Bu çerçevenin asıl amacı ise, adaylık süreci boyunca aday ülkelerin istihdam politikalarını ve kurumlarını Avrupa İstihdam Stratejisine uyumlu bir şekilde oluşturmasını ve geliştirmesini sağlamaktır (Eser ve Terzi, 2008: 242). Avrupa İstihdam Stratejisinde üzerinde durulan asıl mesele daha iyi ve daha fazla sayıda işlerin yaratılması iken, en önemli işlevini Avrupa Birliği'ne üye devletlerin istihdam politikaları için önceliklerin belirlenmesi oluşturmaktadır (Kesici ve Selamoğlu, 2005: 37).

Türkiye'de ulusal bir istihdam programı uzun yıllar belirlenmemiş ve izlenmemiş olmakla birlikte son yıllarda özellikle Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde aktif istihdam politikalarının daha yoğun bir şekilde uygulama alanı bulduğu görülmektedir (Eser ve Terzi, 2008: 242).

Avrupa İstihdam Stratejisine bağlı olarak Türkiye'de mevcut politika ve stratejilerin geliştirilmesi, istihdam sorunlarının çözümü ve işsizlikle mücadele edebilmek amacıyla çağdaş bir istihdam kuruma olan ihtiyaç doğrultusunda 617 sayılı KHK ile İş ve İşçi Bulma Kurumu kapatılarak Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur (Kamu-Sen, 2004: 83).

Türkiye'de aktif işgücü piyasası politikaları son dönemde artan uygulamalar arasında yer almaktadır. İŞKUR bu politikaların ülkemizde temel uygulayıcısı rolündedir (Uşen, 2007: 85-90). Aktif işgücü piyasası politikalarının temel amacı işsiz kesime sadece gelir desteği sağlamak değil, aynı zamanda bu kesimin işgücüne geri dönüşlerinin kolaylaştırılmasını

sağlamaktır (Alabaş, 2007: 98). İŞKUR bünyesinde mevcut politikaları gerçekleştirebilmek adına aktif işgücü programları uygulanmaktadır.

İŞKUR tarafından gerçekleştirilen aktif işgücü programları arasında (İŞKUR, 2016a):

- Mesleki Eğitim Kursları
- İşbaşı Eğitim Programları
- Girişimcilik Eğitim Programları
- Toplum Yararına Programlar
- Çalışanların Mesleki Eğitimi
- Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi (UMEM)
- Özel Politika ve Uygulamalar
- Korumalı İşyerleri Projesi
- Engelli ve Eski Hükümlüye Kendi İşini Kurma Desteği
- Engellinin İş Bulmasını Sağlayacak Destek Teknolojilerine İlişkin Projeler
- Engellinin İşe Yerleştirilmesi, İşe ve İşyerine Uyumunun Sağlanmasına Yönelik Projeler
- Engellilerin İstihdam Edilebilirliklerini Artırmayı Amaçlayan Mesleki Eğitim ve Rehabilitasyon Projeleri yer almaktadır.

İŞKUR bünyesinde özellikle son yıllarda artan oranda aktif işgücü faaliyetleri yürütüldüğü görülmektedir.

Tablo – 3: 2015/2016 Ocak - Mayıs Dönemi Aktif İşgücü Programları Birikimli Verileri

Kurs/Program	2015 Ocak – Mayıs Dönemi				2016 Ocak – Mayıs Dönemi				2015/2016 Değişim Oranı (%)
	Kurs/Program Sayısı	Toplam Kursiyer/Katılımcı			Kurs/Program Sayısı	Toplam Kursiyer /Katılımcı			
		E	K	T		E	K	T	
MEK*	4.019	34.488	52.697	87.185	4.334	29.364	59.273	88.637	1,67
İEP**	20.983	23.300	24.333	47.633	111.788	129.094	106.282	235.376	394,14
GEP**	465	6.326	5.747	12.073	1.098	16.483	11.955	28.438	135,55
TOPLAM	25.467	64.114	82.777	146.891	117.220	174.941	177.510	352.451	139,94

Kaynak: İŞKUR, 2015; İŞKUR 2016 (*Mesleki Eğitim Kursu, **İşbaşı Eğitim Programı, ***Girişimcilik Eğitim Programı)

Tablo-3 incelendiğinde program ve kursiyer sayılarında önemli artış göze çarpmaktadır. Özellikle İşbaşı eğitim Programlarında (İEP) %394,14'lük büyük bir artış yaşanmış ve toplam kursiyer oranında da %139,94'lük bir yükseliş görülmektedir. Bu artış İŞKUR'un son dönemdeki aktif işgücü programına verdiği önemi gözler önüne sermektedir.

Aktif işgücü politikalarından yararlanan kişi sayısının her geçen gün artmasına rağmen, bu politikaların işgücü piyasası üzerinde yarattığı etkiyi sağlıklı bir şekilde ölçebilmek son derece güçtür. Son yıllarda önemli sayıda aktif istihdam uygulaması yapılmasına rağmen işsizlik oranının da bir düşüş görülmemektedir. Aksine her geçen yıl işsizlik oranlarında artış

yaşanmaktadır. Bu durum aktif işgücü politikalarının işsizlik üzerindeki etkisinin sınırlı kaldığının düşünülmesine yol açmaktadır.

2016 yılı aktif işgücü programlarının katılımcılarının öğrenim ve yaş durumları Tablo-4 ve Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo - 4: 2016 Ocak-Mayıs Dönemi Aktif İşgücü Programları Katılımcılarının Öğrenim Durumu Verileri

Kurs/Program Türü		Öğrenim Durumu								
		Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğr.	Ortaöğr.	Önlisans	Lisans	Y. Lisans	Doktora	Toplam
MEK (Mesleki Eğitim Kursu)	İstihdam Garantili	40	493	3.409	4.464	2.116	2.082	43	0	12.647
	İstihdam Garantisiz	225	1.531	16.118	6.515	1.716	945	11	0	27.061
	Özel Politika	180	1.920	17.470	4.905	1.118	684	5	0	26.282
	Çalışanların Mesleki Eğitimi	21	238	3.093	1.507	207	37	2	0	5.105
	Engelli Kursu / Kurum Kaynaklı	0	13	29	18	0	3	0	0	63
	Engelli Kursu / Komisyon Kaynaklı	25	86	656	244	26	6	0	0	1.043
	Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	13	19	274	50	3	1	0	0	360
	Eski Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	0	0	74	9	0	0	0	0	83
	UMEM Projesi	82	544	6.350	6.341	2.069	597	9	1	15.993
	TOPLAM	586	4.844	47.473	24.053	7.255	4.355	70	1	88.637
IEP (İşbaşı Eğitim Programı)	İşbaşı Eğitim Programı	424	1.569	95.023	78.503	31.325	23.351	330	6	230.531
	UMEM Projesi	28	142	1.380	2.394	647	249	4	1	4.845
	TOPLAM	452	1.711	96.403	80.897	31.972	23.600	334	7	235.376
(Girişimci İlik Eğitim)	TOPLAM	448	315	10.531	9.164	2.969	4.766	234	11	28.438
	GENEL TOPLAM	1.486	6.870	154.407	114.114	42.196	32.721	638	19	352.451

Kaynak: İŞKUR, 2016.

Tablo - 5: 2016 Ocak-Mayıs Dönemi Aktif İşgücü Programları Katılımcılarının Yaş Grubu Dağılımı

Kurs/Program Türü		Yaş Grubu						Toplam
		15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	
MEK (Mesleki Eğitim Kursu)	İstihdam Garantili	6.374	4.545	1.271	385	69	3	12.647
	İstihdam Garantisiz	6.672	7.484	8.043	3.921	865	76	27.061
	Özel Politika	6.422	7.098	7.904	3.979	789	90	26.282
	Çalışanların Mesleki Eğitimi	597	2.095	1.697	600	112	4	5.105
	Engelli Kursu / Kurum Kaynaklı	28	19	8	7	1	0	63
	Engelli Kursu / Komisyon Kaynaklı	317	353	252	103	16	2	1.043
	Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	60	152	94	42	12	0	360
	Eski Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	10	39	15	14	4	1	83
	UMEM Projesi	8.188	5.402	1.855	488	60	0	15.993
	TOPLAM	28.668	27.187	21.139	9.539	1.928	176	88.637
İEP (İşbaşı Eğitim Programı)	İşbaşı Eğitim Programı	109.097	82.761	30.696	12.978	560	21	230.531
	UMEM Projesi	2.237	1.915	551	135	7	0	4.845
	TOPLAM	111.334	84.676	31.247	7.531	567	21	235.376
GEP (Girişimci İlk Eğitim Programı)	TOPLAM	5.311	11.866	7.973	2.628	607	53	28.438
GENEL TOPLAM		145.313	123.729	60.359	19.698	3.102	250	352.451

Kaynak: İŞKUR, 2016.

Bu çalışmada İŞKUR bünyesinde gerçekleştirilen aktif istihdam programlarının temel faaliyetleri olan Mesleki Eğitim Kursları, İşbaşı Eğitim Programları ve Girişimcilik Eğitim Programları incelenmiştir.

3.1. Mesleki Eğitim Kursları

Küreselleşen dünyada yaşanan gelişmeler işgücü piyasasında da değişimler yaşanmasına neden olmuştur. “Yaşam boyu istihdam garantisi” düşüncesini “yaşam boyu eğitim” ve “istihdam edilebilirlik” kavramlarının gündeme gelmesiyle birlikte işgücü piyasası politikalarında ülkelerin yeni anlayışlar ve uygulamalar gerçekleşmesine yol açmıştır. Günümüzde en önemli istihdam güvencesi, işgücü piyasasının talep ettiği nitelik ve özelliklere sahip olunmasıdır. Bu yüzden de mesleki eğitim daha da önemli hale gelmektedir. Değişen ve gelişen işgücü piyasası içerisinde mesleki eğitimde de sürdürülebilir değişim ve gelişim kaçınılmaz hale gelmektedir (Taş, 2011: 155).

Aktif işgücü piyasası politikaları içerisinde uygulama alanı bulan en önemli programlardan biri mesleki eğitim kurslarıdır. Bu kursların temel alanı engelliler, gençler, uzun süreli işsizler, kadınlar ve eski hükümlüleri kapsamına alan dezavantajlı gruplar oluşturmaktadır. Mesleki eğitim kursları işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda kişilerin bilgi ve becerilerini arttırarak işgücü piyasasına kazandırmayı hedeflemektedir (Varçın, 2004: 1-18).

Aktif işgücü piyasası politikalarının uygulanmasına yönelik tüm esaslar 12.03.2012 tarihli 28585 sayılı resmi gazetede ilan edilen “Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği” doğrultusunda düzenleme altına alınmaktadır. Söz konusu yönetmelik kapsamında yıllık işgücü eğitim planları oluşturulmaktadır. Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından hazırlanan işgücü eğitim planları çerçevesinde mesleki eğitim programları belirlenmektedir. Bu programların hazırlanmasında ve işgücü eğitim planı içerisinde yer almasında belirleyici faktör işgücü piyasasından ve iş yerlerinden talep gelmesidir (Akbulut, 2016: 240).

İşgücü eğitim planından yer alan ve mevcut talepler doğrultusunda belirlenen mesleki eğitimlere yönelik kurslar yerel düzeyde İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulunun onayı ile hazırlanarak Türkiye İş Kurumu tarafından duyurulmaktadır (Akbulut, 2016: 239-240).

İŞKUR tarafından yürütülen mesleki eğitim kursları; “Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı eğitim ve öğretim kurumları, üniversiteler, öğretim kurumları, özel sektör işyerleri, eğitim ve rehabilitasyon amacıyla kurulan firmalar, eğitim için gerekli mekan ve donanımına sahip dernek, vakıf, işçi, işveren, esnaf ve meslek kuruluşları, meslek birlikleri ve benzeri kurum ve kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları, döner sermayeli kuruluşlar, özel kanunla kurulan banka ve kuruluşlar ile bunlara bağlı işyerleri” ile işbirliği yaparak ya da hizmet satın alarak gerçekleştirilmektedir (Şahin ve Sevimli, 2013: 7).

Kurslara katılacak kursiyer adaylarına öncelikli olarak İŞKUR bünyesindeki iş ve meslek danışmanları tarafından meslek seçimi, meslek değişikliği ve bir mesleğe uyum konusunda çeşitli danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Kurs için açılan mülakat gününde kursiyer adayları arasından, İŞKUR ve işveren tarafından tarafsızlık ve fırsat eşitliği doğrultusunda asil ve yedek kursiyerler seçilmektedir. Kurslara katılanlara günlük cep harçlığı 20 TL verilmekte aynı zamanda kurs süresi boyunca genel sağlık sigortası primleri ve iş kazası meslek hastalığı sigorta primleri de İŞKUR tarafından karşılanmaktadır (İŞKUR, 2016b). Kursların eğitim süresi en fazla 160 fiili gündür. Kurs sonunda sınavlara girerek

başarı gösteren kursiyerlere Milli Eğitim Bakanlığı veya üniversiteler tarafından resmi geçerliliği olan sertifika almaya hak kazanmaktadırlar.

Mesleki eğitim kurslarının en önemli noktası ise kurslarını başarıyla tamamlamış olan kursiyerlerin kurs bittikten sonraki istihdam durumudur. Bu konuda alınan karar doğrultusunda, kursiyerlerin en az %50'si, kurs sınav sonucunun açıklandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde işe başlatılmak şartı ile yüz yirmi günden az olmamak üzere en az fiili kurs günü kadar istihdam edilmektedir (Akbulut, 2016: 241).

Mesleki eğitim kursları; istihdam garantili mesleki eğitim kursları, istihdam garantisi olmayan (genel) mesleki eğitim kursları, özel politika mesleki eğitim kursları, işsizlik sigortası kapsamında mesleki eğitim kursları, çalışanların mesleki eğitimi, engellilere yönelik mesleki eğitim kursları ve rehabilitasyon hizmetleri, hükümlü ve eski hükümlülere yönelik mesleki eğitim kursları ve UMEM Beceri'10 Projesi kapsamında uygulanan mesleki eğitim kursları şeklinde kategorize edilebilmektedir.

Tablo-6'da 2016 Ocak – Mayıs dönemi ana sektörlere göre Mesleki Eğitim Kurslarının katılımcı sayıları yer almaktadır.

Tablo – 6: 2016 Ocak – Mayıs Dönemi Ana Sektörlere Göre Mesleki Eğitim Kursları Katılımcı Sayıları

Kurs Türü	Sektörler			Toplam
	Hizmet	Sanayi	Tarım	
MEK /İstihdam Garantisiz	24.637	1.873	551	27.061
MEK /Özel Politika	19.742	1.378	5.162	26.282
Umem Projesi/ MEK	8.409	7.584	0	15.993
MEK / İstihdam Garantili	10.116	2.496	35	12.647
Çalışanların Mesleki Eğitimi	846	4.068	191	5.105
Engelli Kursu/Komisyon Kaynaklı	1.033	10	0	1.043
Hükümlü Kursu/Kurum Kaynaklı	226	134	0	360
Eski Hükümlü Kursu/Kurum Kaynaklı	83	0	0	83
Engelli Kursu/Kurum Kaynaklı	43	20	0	63
GENEL TOPLAM	65.135	17.563	5.939	88.637

Kaynak: İŞKUR, 2016.

Son zamanlarda yaygın uygulama alanı bulan İŞKUR istihdam garantili mesleki eğitim kursları işsizlere yönelik olarak gerçekleştirilen programlar arasında yer almaktadır. İstihdam garantili mesleki eğitim kurslarının içeriği ve eğitimin süresi kamu kesimi, özel kesim veya

Sivil Toplum Kuruluşları tarafından hep birlikte kararlaştırılmaktadır (Taş, 2010: 260). İŞKUR, ihtiyaç duyulan eğitim ve kurs hizmetlerini bu kurumlar aracılığı ile uygulamaya geçirmektedir (Taş, 2011: 163). Kurslara katılıp başarı ile bitirenlere istihdam garantisinin verildiği ve bir kısmının da istihdam edildiği bu kurslar mesleki eğitim kursları içerisinde en fazla tercih edilen haline gelmektedir (Şen, 2016: 69). Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği'nin 40. Maddesine göre; “Kursların işyerleri ile düzenlenmesi halinde kursiyerlerin en az %50'sinin, kursların kamu kurum ve kuruluşları (devlet üniversiteleri dâhil) ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile düzenlenmesi halinde ise kursiyerlerin en az %20'si istihdam edilmektedir”.

Mesleki eğitim kursları içerisinde bir diğer uygulama alanı bulan istihdam garantisiz (genel) mesleki eğitim kurslarıdır. Bu kurslar istihdam garantisi olan mesleki eğitim kurslarındaki gibi istihdam taahhüdü olmayan kurslardır. İŞKUR tarafından gerçekleştirilen işgücü piyasası ihtiyaç analizler doğrultusunda belirlenen ve İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu onayı doğrultusunda karar verilen Yıllık İşgücü Eğitim Planı'nda yer alan mesleklere göre düzenlenen mesleki eğitim kursları, özel sektör işyerleri, kamu kurum ve kuruluşları tarafından talep olmayan dönemlerde Plan'da yer aldığı şekilde yüklenicisi ve bu doğrultuda istihdam garantisi olmadan Kurum tarafından işbirliği yahut hizmet satın alarak uygulama alanı bulmaktadır (Şen, 2016: 70).

Özel politika mesleki eğitim kursları ise, çalışma hayatı içerisinde dezavantajlı konumda olan kadınlar, gençler, uzun süreli işsizler, engelli ve aileleri, madde bağımlıları, yabancı ve göçmenler ve romanlar gibi grupların işgücü piyasası içerisinde hem toplumsal hem de ekonomik entegrasyonun sağlanması amacıyla gerçekleştirilen mesleki eğitim kurslarından biridir. Söz konusu bu gruplar devlet tarafından özel istihdam politikalarının uygulanması gereken kesimi içermektedir. Bu doğrultuda Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine bu kapsamda sunulacak projeler değerlendirilmekte ve uygun görülenler desteklenmektedir (İŞKUR, 2015: 38). Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği'nin 99.maddesinde; “Genel Müdürlükçe bu Yönetmeliğin amacına uygun olarak özel politika ve uygulamalar geliştirilerek bu kapsamda kurs, program, uygulama, proje ve protokol tasarlanabilir ve uygulanabilir” şeklinde düzenlemeye gidilmiştir. Bu doğrultuda “Özel Politika ve Uygulamaların Geliştirilmesine İlişkin Genelge” yayımlanmıştır.

Çalışanların mesleki eğitimine yönelik uygulama, 5763 sayılı Kanun ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 85. Maddesinde yapılan değişiklik ile çalıştıkları iş ile ilgili mesleki eğitim almamış işçilerin ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmayacağı düzenlemesine gidilmiştir. 31.05.2009 tarihinde yürürlüğe giren “Ağır ve Tehlikeli İşlerde Çalıştırılacak İşçilerin Mesleki Eğitimlerine Dair Tebliğ” ile de bu hükmün uygulama yöntemleri ortaya konulmuştur (Şen, 2016: 75). Bu uygulamaya yönelik olarak İŞKUR bünyesinde işgücünde yer alan kişilerin can güvenliğinin sağlanması amacıyla tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde çalışanların sahip olması gereken sertifikaların verilmesine yönelik eğitim programları düzenlenmekte ve eğitim sonunda tehlikeli ve çok tehlikeli mesleklerde çalışmak için gerekli olan belge yerine de geçen mesleki eğitim belgesi verilmektedir (İŞKUR, 2015: 37).

Mesleki eğitim kursları içerisinde önemli yere sahip uygulamalardan biri de işgücü piyasası içerisinde dezavantajlı konumda olan “Engellilere Yönelik Mesleki Eğitim Kursları ve Rehabilitasyon Hizmetleri” dir. Engellilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda İŞKUR tarafından uygun mesleklerde istihdam edilmeleri amacıyla aynı zamanda işe uyum

sorunlarının azaltılmasına yönelik kurs ve programlar düzenlenmektedir (Şen, 2016: 76). Engellilere yönelik gerçekleştirilen mesleki eğitim kurslarının finansmanı 9 Ocak 2014 tarihinde yürürlüğe giren “Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmayan İşverenlerden Tahsil Edilen İdari Para Cezalarını Kullanmaya Yetkili Komisyona Dair Yönetmelik” ile “Ceza Paralarını Kullandırmaya Yetkili Komisyon” kararı ile gerçekleştirilmektedir.

Hükümlü ve eski hükümlülere yönelik mesleki eğitim kursları işgücü piyasasından dezavantajlı gruplardan biri olan hükümlü ve eski hükümlülerin istihdamını kolaylaştırmak amacıyla faaliyete geçirilmiştir. Bu doğrultuda Adalet Bakanlığı ve Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliğine gidilerek tahliyelerine belli bir süre kalan hükümlülere, aynı zamanda tahliye olmasına rağmen işgücü piyasası içerisinde yer almakta zorluk yaşayan eski hükümlülere yönelik işgücü piyasasının ihtiyacı doğrultusundaki mesleklerde çalışabilmeleri amacıyla kurs ve programlar düzenlenmektedir (İŞKUR, 2015: 37).

Beceri kazandırma ve iş edindirme seferberliği olarak tanımlanan Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri (UMEM) Beceri’10 Projesi ise hem işgücü piyasası içerisindeki arz-talep uyumsuzlukları neticesinde ortaya çıkan işsizlikle mücadele edebilmek hem de İŞKUR tarafından uygulama alanı bulan mesleki eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırılması ve işsiz kesime mesleki eğitim vasıtasıyla beceri kazandırabilmek amacıyla 23.06.2010 tarihinde ÇSGB, İŞKUR, TOBB, TOBB ETÜ ve MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol ile yürürlüğe girmiştir (UMEM, 2010: 25-26).

3.2. İşbaşı Eğitim Programları

İŞKUR bünyesinde kuruma kayıtlı olan işsizlerin yine kuruma kayıtlı olan işyerlerinde bireylerin daha önceden edinmiş oldukları teorik bilgileri uygulama yaparak pekiştirmelerini sağlamak yahut mesleki deneyimlerini kazandırmak amacıyla işbaşı eğitim programları düzenlenmektedir (İŞKUR, 2015: 38).

2009 yılında faaliyete geçirilen bu programlar tecrübe eksikliğinden dolayı işgücü piyasası içerisinde istihdam problemi yaşayan işsizlere iş fırsatları sunmakta aynı zamanda kalifiye işgücüne ulaşmakta sıkıntı yaşayan ve işgücünü yetiştirme süreci içerisinde problemler yaşayan işverenler açısından da önemli avantajlar sağlamaktadır (Taş, 2011: 168).

En az iki çalışanı olan işverenler işbaşı eğitim programlarından yararlanmaktadır. Ayrıca iki ile on arasında çalışanı bulunan işverenler bir katılımcı, on bir ve üzeri çalışanı bulunan işverenler ise çalışan sayısının onda biri oranında katılımcı talep edebilmektedir. İşbaşı eğitim programlarına katılmak isteyenler eğitimi alacağı yeri kendileri bulabileceği gibi aynı zamanda İŞKUR’dan da kendilerine işyeri bulmasını talep edebilmektedirler. İşverenler de istedikleri vasıfta katılımcıları kendileri bulabilecekleri İŞKUR’dan da kendilerine katılımcı aday bulmasını talep edebilmektedir (İŞKUR, 2016c).

İşbaşı eğitim programlarının uygulama süresi en fazla 320 fiili gün yani yaklaşık bir yıldır. İşbaşı eğitim programından faydalanan bireylere İŞKUR tarafından günlük 50 TL aylık net asgari ücreti geçmeyecek şekilde ödeme yapılmaktadır. Aynı zamanda bireylerin iş kazası ve meslek hastalığı sigorta ve genel sağlık sigorta primleri İŞKUR tarafından ödenmektedir. Katılımcının işveren tarafından 3 ay içerisinde istihdam edilmesi durumunda işveren imalat sektöründe faaliyet gösteriyorsa 42 ay, diğer sektörlerde faaliyet gösteriyorsa 30 ay süre ile SGK işveren primi İşsizlik Sigortası Fonundan sağlanmaktadır (İŞKUR, 2016d).

3.3. Girişimcilik Eğitim Programları

Kendi işini kurmak isteyen bireylere, kurmak istedikleri işin, iş planlarını geliştirmelerini sağlamak amacıyla İŞKUR tarafından girişimcilik eğitim programları verilmektedir (İŞKUR, 2015: 38).

KOSGEB ve İŞKUR arasında “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi İşbirliği Protokolü” imzalanmış ve bu çerçevede katılımcılara eğitimler verilmektedir. Program sonunda eğitime katılanlara “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılım Belgesi” verilmekte aynı zamanda eğitimi başarı ile tamamlayan katılımcılar almış oldukları bu sertifika ile KOSGEB’in vermiş olduğu “Yeni Girişimci Desteğine” başvuru yapabilmektedir. Programın süresi sınıf içi eğitim ve atölye çalışmaları uygulamaları doğrultusunda toplam 70 saati içermektedir (İŞKUR, 2016e).

Aktif İşgücü Yönetmeliği’ne göre, girişimcilik eğitim programlarından sadece kuruma kayıtlı kendi işini kurmak isteyen işsizler yararlanmamakta aynı zamanda kuruma kayıtlı ve kendi işini kurmak isteyen diğer kişilerde faydalanabilmektedir (Aktif İşgücü Yön. m. 82).

Girişimcilik eğitim programlarına katılan her bir katılımcı için İŞKUR tarafından günlük 20 TL cep harçlığı ödenmektedir. Aynı zamanda program boyunca katılımcıların iş kazası ve meslek hastalığı ve genel sağlık sigortası primleri yine İŞKUR tarafından karşılanmaktadır. Katılımcıların girişimcilik eğitim programlarını katılımı zorunludur (İŞKUR, 2016f).

4. AKTİF İŞGÜCÜ PİYASASI POLİTİKALARI ÇERÇEVESİNDE KÜTAHYA İŞKUR’UN MESLEKİ EĞİTİM FAALİYETLERİNİN İNCELENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde Kütahya İŞKUR bünyesinde gerçekleştirilen mesleki eğitim faaliyetlerinin neler olduğu ve işgücü piyasası içerisinde yeri ve etkinliği değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak Kütahya ilinin işgücü yapısının genel görünümü İŞKUR göstergeleri doğrultusunda açıklanarak, Aktif İşgücü Programları ve faaliyetleri verilmeye çalışılmıştır. Daha sonrasında ise Kütahya Valiliği İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulunun 2015 ve 2016 yıllarında almış olduğu kararlar neticesinde İŞKUR tarafından gerçekleştirilen “Aktif İşgücü Piyasası Programları” çerçevesinde mesleki eğitim faaliyetleri ile ilgili tüm çalışmalar hakkındaki bilgiler tablolar halinde sunulmaya çalışılmıştır.

4.1. Kütahya İŞKUR’un Temel İşgücü Göstergeleri

İŞKUR verileri işgücü göstergelerinin sunulması açısından temel göstergelerden biri konumundadır. Özellikle işgücü yapısı ve kuruma kayıtlı olanlar açısından detaylı bilgiler vermektedir (Akan ve Çilenmez, 2015: 12). Bir ilin iş koşullarını daha iyi anlayabilmek açısından Temel İşgücü Göstergelerinin incelenmesi önemli bir bakış açısı sağlamaktadır. Tablo-7’de 2015-2016 dönemine ilişkin Kütahya ilindeki temel işgücü göstergeleri bulunmaktadır.

Tablo – 7: 2015 Yılı Kütahya Temel İşgücü Göstergeleri

	Yıl İçinde Yapılan Başvuru	Açık İş Sayısı	Yıl İçinde İşe Yerleştirme	Kayıtlı İşgücü	Kayıtlı İşsizler	İşsizlik Ödeneği Alan Sayısı
2015	21.832	13.043	6.599	52.529	16.733	361
2016*	17.278	14.249	4.940	39.985	19.166	3.041

Kaynak: Akan ve Çilenmez, 2015: 12-18; Kütahya İŞKUR İl Müdürlüğü 2016 Verileri. *Eylül ayı itibariyle

Kütahya ili Temel işgücü göstergeleri incelendiğinde 2016 yılı Eylül ayı itibariyle kayıtlı işgücündeki azalış ve kayıtlı işsizlerdeki artış göze çarpmaktadır. Yine 2016 yılı Eylül ayı itibariyle işsizlik ödeneği alan kişi sayısında da önemli bir artış yaşandığı görülmektedir. Özellikle kayıtlı işgücü sayısındaki azalışın yalnızca ¼'lük oranının kayıtlı işsizlere dönüşümü ve bu kişi sayısı kadar işsizlik ödeneği alan sayısında artış yaşanması, işsiz duruma düşen ¾'lük kesimin Kütahya iş gücünden ayrıldığı sonucunu doğurmaktadır. Bu durum 2016 yılı Eylül ayı itibariyle Kütahya işgücü piyasasında %20'nin üzerinde bir daralma yaşandığını göstermektedir.

Tablo – 8: 2015 Yılı Kütahya'da Çalışanların Sektörlere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Sektör	Kadın	Erkek	Toplam
İmalat	2.893	8.159	11.052
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	1.023	3.318	4.341
Madencilik ve taş ocakçılığı	285	2.396	2.681
İnşaat	184	2.269	2.453
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	492	1.608	2.100
Ulaştırma ve depolama	91	1.227	1.318
Eğitim	400	783	1.183
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	585	346	931
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	272	514	786
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	60	203	262
Diğer hizmet faaliyetleri	41	192	233
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5	117	122
Finans ve sigorta faaliyetleri	10	45	55
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0	40	40
Bilgi ve iletişim	7	17	24
Gayrimenkul faaliyetleri	2	22	24
Genel Toplam	6.349	21.257	27.605

Kaynak: Akan ve Çilenmez, 2015: 21.

Tablo-8’de 2015 yılı Kütahya’da çalışanların sektörlere ve cinsiyete göre dağılımı bulunmaktadır. Bu verilere göre Kütahya’da işgücünün önemli bir kesimini erkek çalışanlar oluşturmaktadır. Kadın istihdam oranının da Türkiye genelindeki oranla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Sektörel anlamda en önemli istihdam kaynağı olarak imalat sektörü karşımıza çıkmaktadır. Bunda Kütahya’nın ulusal ve uluslararası piyasada yer edinen önemli bazı kuruluşlara ev sahipliği yapmasının etkisi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Özellikle seramik ve cam sanayi alanında önemli kuruluşlara ev sahipliği yapması bu sonucu doğurmaktadır. Bu kişilerin büyük bir kesiminin fabrikalarda işçi olarak çalışması nedeniyle Kütahya iş gücü yapısının büyük oranda vardiyalı çalışan işçi kesiminden oluştuğunu söyleyebiliriz. Bu durum aynı zamanda ilin en büyük istihdam kaynağı pozisyonuna, imalat sektöründe yer alan bu büyük ölçekli firmaları koymaktadır.

Tablo – 9: 2015 Yılı Kütahya İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerleri Oranları

Sektör	İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranı (%)	İŞKUR Hizmetinden Faydalanan İşyerlerinin Dağılımı (%)
İmalat	73,4	31,8
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	59,9	26,4
İnşaat	45,2	12,7
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	64,7	6,8
Eğitim	62,2	4,7
Ulaştırma ve depolama	35,6	4,1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	66,7	3,6
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	77,8	2,7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	37,5	2,4
Diğer hizmet faaliyetleri	46,2	2,3
Madencilik ve taş ocaklığı	45,3	2,0
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	100,0	0,2
Bilgi ve İletişim	50,0	0,2
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	50,0	0,2
Genel Toplam	58,4	100

Kaynak: Akan ve Çilenmez, 2015: 21.

Sektör bazında İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları incelendiğinde yine en önemli oranın imalat sektöründe olduğu görülmektedir. “Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı” sektörünün istihdamının tamamının İŞKUR hizmetleri ile sağlanmış olması da Tablo-9’da göze çarpan önemli bir gösterge olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Özellikle bu alanlardaki işgücünün yeterlilik sertifikasına sahip olan kişilerden sağlanıyor olması bu durumun oluşmasının nedenleri arasında gösterilebilir.

Aynı zamanda aktif işgücü teşviklerinden, daha fazla işgücü istihdam edebilme olanağına sahip olmaları nedeniyle, bu firmaların daha fazla yararlandığı görülmektedir. İşgücü piyasasının yarıya yakınının İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaması da üzerinde önemle durulması gereken bir diğer noktayı işaret etmektedir. Özellikle inşaat, madencilik ve ulaştırma sektörlerinin önemli işgücü potansiyeli yaratmasına rağmen İŞKUR hizmetlerinden diğer sektörlerle oranla daha az yararlandıkları görülmektedir.

Tablo – 10: 2015 Yılı Kütahya’da Sektörlere Göre İŞKUR’dan Faydalanılan Hizmetlerin Dağılımı

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Eleman Talebi	İEP	İşveren Danışmanlığı	KÇÖ	Kurs	Mevzuat Danışmanlığı
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,0%	84,9%	30,1 %	100,0%	0,0%	0,0 %	15,1%
İmalat	0,7%	88,9%	27,4 %	75,7%	1,3%	6,9 %	35,2%
İnşaat	1,8%	45,6%	3,5%	93,0%	0,0%	5,3 %	24,6%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	0,0%	81,2%	18,8 %	85,7%	0,0%	1,5 %	33,8%
Ulaştırma ve depolama	0,0%	81,0%	19,0 %	61,9%	0,0%	4,8 %	9,5%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,0%	72,7%	21,2 %	75,8%	0,0%	0,0 %	18,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	0,0%	66,7%	33,3 %	91,7%	0,0%	0,0 %	8,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,0%	88,9%	0,0%	94,4%	0,0%	0,0 %	16,7%
Eğitim	0,0%	87,0%	21,7 %	78,3%	0,0%	0,0 %	30,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,0%	64,3%	42,9 %	78,6%	0,0%	7,1 %	28,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	0,0%	25,0%	25,0 %	83,3%	0,0%	8,3 %	25,0%
Genel Toplam	0,4%	77,2%	20,9 %	81,8%	0,4%	3,8 %	28,7%

Kaynak: Akan ve Çilenmez, 2015: 33-34.

Tablo-10’da sektörlerin İŞKUR hizmet türlerinden faydalanma oranlarına bakıldığında en büyük oranın İşveren Danışmanlığı ve Eleman Talebi hizmetinde olduğu görülmektedir. Bu hizmetleri İşbaşı Eğitim Programlarının takip ettiğini görmekteyiz. Özellikle 2016 yılında İşbaşı Eğitim Programlarındaki artış düşünüldüğünde 2016 yılı içerisinde bu hizmetin oranının daha da artacağı söylenebilir.

4.2. Kütahya İŞKUR Kapsamında Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin İncelemesi

İşgücü göstergeleri incelendiğinde Kütahya’da İmalat, Toptan ve Perakende Ticaret, Madencilik ve İnşaat sektörleri en önemli istihdam kapıları olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle İmalat sektörünün istihdam da önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Seramik sektöründe ulusal ve uluslararası piyasada faaliyet gösteren önemli kuruluşlara ev sahipliği

yapması ve çinicilik sektöründe köklü geçmişe sahip olması Kütahya'nın işgücü piyasasının bu alanlarda yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Kütahya genelinde talep edilen işgücü ihtiyacını karşılamak üzere İŞKUR bünyesinde birçok Mesleki Eğitim Faaliyeti yürütülmektedir. 2015 yılında 78 Mesleki Eğitim Kursunda 1.460 kişi, 615 İşbaşı Eğitim Programında 1.775 kişi ve 24 Girişimcilik Eğitim Kursunda 625 kişiye Mesleki Eğitim Faaliyeti hizmeti verilmiştir. 2016 yılı içerisinde ise Kütahya İl İstihdam Mesleki Eğitim Kurulu Kararları ile 1.229 kişiye Mesleki Eğitim Kursu, 2,000 kişiye İşbaşı Eğitim Programı ve 1.000 kişiye de Girişimcilik Eğitim Programı hizmeti verilmesi planlanmıştır.

4.2.1. Mesleki Eğitim Kursları (MEK)

Mesleki Eğitim Kursları en önemli aktif istihdam uygulamalarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. İş arayan kişilerin işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda becerilerle donatılarak daha kolay iş bulmasına olanak sağlaması nedeniyle etkili bir aktif istihdam aracıdır.

Kütahya genelinde de birçok Mesleki Eğitim Kursunun açıldığı ve işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli eğitimler verildiği görülmektedir. Bu eğitimler İŞKUR ile Milli Eğitim Bakanlığı ve Dumlupınar Üniversitesi işbirliği ile uzman eğitmenler tarafından verilmektedir.

Tablo - 11: 2015/2016 Karşılaştırmalı Mesleki Eğitim Kursları Kursiyer Sayıları ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kurs/Program Türü	2015 Yılı				2016 Yılı*			
	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı			Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam		Kadın	Erkek	Toplam
İstihdam Garantili	1	12	0	12	0	0	0	0
İstihdam Garantisiz	24	414	81	495	5	98	1	99
Özel Politika	23	266	232	498	14	219	99	318
Çalışanların Mesleki Eğitimi	0	0	0	0	0	0	0	0
Engelli Kursu / Kurum Kaynaklı	0	0	0	0	0	0	0	0
Engelli Kursu / Komisyon Kaynaklı	4	9	17	26	1	0	5	5
Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	0	0	0	0	0	0	0	0
Eski Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	0	0	0	0	0	0	0	0
UMEM Projesi	26	305	133	438	7	103	20	123
TOPLAM	78	997	463	1.460	27	420	125	545

Kaynak: İŞKUR, 2015; İŞKUR, 2016. *Ocak – Mayıs Dönemi

Tablo-11 incelendiğinde özellikle kadın kursiyerlerin sayıları göze çarpmaktadır. 2015 yılında erkek kursiyerlerin iki katından fazla kadın Mesleki Eğitim Kursu hizmetinden yararlanmıştı. 2016 yılında da kadınların erkeklerin üç katından fazla sayıda oldukları göze çarpmaktadır. 2016 yılı verilerin Mayıs ayına kadar olması nedeniyle henüz 2015 yılı verilerinin yakalanamadığı ancak yılsonu hedeflerinde bu farkın kapanacağı ve geçen yıla yakın sayılarda kursiyere ulaşılacağı planlanmaktadır.

Tablo - 12: 2015/2016 Karşılaştırmalı Mesleki Eğitim Kursları Kursiyerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Kurs/Program Türü	Cinsiyet	2015 Yılı								2016 Yılı*								
		Eğitim Durumu								Eğitim Durumu								
		Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	
MEK (Mesleki Eğitim Kursu)	İstihdam Garantili	K	0	0	8	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	İstihdam Garantisiz	K	0	0	289	84	24	17	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
		E	0	0	37	29	12	3	0	0	0	0	48	48	1	1	0	0
	Özel Politika	K	0	0	215	28	13	10	0	0	0	0	179	24	9	7	0	0
		E	1	2	189	31	4	5	0	0	5	0	69	20	2	3	0	0
	Çalışanların Mesleki Eğitimi	K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Engelli Kursu / Kurum Kaynaklı	K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Engelli Kursu / Komisyon Kaynaklı	K	0	0	15	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		E	0	0	4	3	2	0	0	0	0	0	2	2	1	0	0	0
	Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Eski Hükümlü Kursu / Kurum Kaynaklı	K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UMEM Projesi	K	0	0	229	62	12	2	0	0	0	0	89	11	3	0	0	0
		E	0	0	58	59	12	4	0	0	0	0	12	4	2	2	0	0
	TOPLAM		1	2	1.044	302	79	41	0	0	5	0	400	109	18	13	0	0

Kaynak: İŞKUR, 2015; İŞKUR, 2016. *Ocak – Mayıs Dönemi

Tablo-12’de kursiyerlerin eğitim durumları incelendiğinde büyük bir kısmının ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde kişilerden oluştuğu görülmektedir. Kursiyerlerin büyük bir kısmının kadınlardan oluştuğu düşünüldüğünde eğitim seviyesinin İlköğretim ve Lise düzeyinde olan kadınların eğitim faaliyetleri ile işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda eğitilerek daha kolay istihdam edilmelerinin amaçlandığı görülmektedir.

Tablo - 13: 2015/Kütahya İŞKUR 2016/1-5 Kararlarında Yer Verilen İşgücü Eğitim Planı MEK Kursiyer Sayıları

No	Meslek Adı	Kursiyer Sayısı
1	Sürü Yönetim Elemanı	275
2	Dekoratif Cam İmal İşçisi	160
3	Satış Temsilcisi/Plasiyer	120
4	Çocuk Bakım Elemanı	80
5	Hasta ve Yaşlı Refakatçisi	80
6	Garson	80
7	Manda Yetiştiricisi	50
8	Ağaç Palet İmalatçısı	40
9	Hamurkâr	20
10	Grafik Animasyoncu	25
11	Web Tasarımcısı	25
12	Ön Muhasebeci	25
13	Seramik İmal İşçisi	20
14	PVC Doğramacısı	20
15	Çocuk Üst Giyim Dikim Elemanı*	14
16	Manda Yetiştiricisi**	100
17	Ponterizci**	15
18	Kadın Giysileri Dilim Elemanı**	40
19	Bilgisayar Kurulum Bakım Elemanı**	20
20	Çömlek ve Porselen Tornacısı	20
TOPLAM		1.229

Kaynak: Kütahya İl İstihdam Mesleki Eğitim Kurulu 2016/1-5, 2016/2-1* ve 2016/3-1** Kararları

Tablo-13 incelendiğinde özellikle hayvan yetiştiriciliği alanındaki işgücü talebini karşılamaya yönelik kursların katılımcı sayılarındaki yükseklik göze çarpmaktadır. Bunun dışında imalat, tekstil, teknoloji ve hizmet sektörlerinde kurslar planlandığı görülmektedir.

4.2.2. İşbaşı Eğitim Programları (İEP)

İşbaşı Eğitim Programları son yıllarda İŞKUR tarafından giderek artan sayıda uygulanan bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. İşveren ve çalışan açısından önemli avantajlara sahip olan bu program ile çalışanın işi doğrudan öğrenmesine olanak sağlanmakta ve işvereninde çalışanın iş başında seçebilmesine ve bu süreçte de maddi bir kayba uğramamasına olanak sağlamaktadır.

Türkiye genelinde de 2015 yılına oranla %394 oranında artan İşbaşı Eğitim Programlarının Kütahya’da da 2016 yılında ciddi oranda artış sağladığı görülmektedir.

Tablo - 14: 2015/2016 Karşılaştırmalı İşbaşı Eğitim Programlarının Katılımcı Sayıları ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kurs/Program Türü		2015 Yılı				2016 Yılı*			
		Kurs Sayısı	Katılımcı Sayısı			Kurs Sayısı	Katılımcı Sayısı		
			Kadın	Erkek	Toplam		Kadın	Erkek	Toplam
İEP (İşbaşı Eğitim Programları)	İşbaşı Eğitim Programı	615	869	906	1.775	930	881	1.160	2.041
	UMEM	0	0	0	0	0	0	0	0
	TOPLAM	615	869	906	1.775	930	881	1.160	2.041

Kaynak: İŞKUR, 2015; İŞKUR, 2016. *Ocak – Mayıs Dönemi

Tablo-14’de bakıldığında 2016 Mayıs dönemine kadar olan katılımcı sayısının 2015 yılı genelini geride bıraktığı görülmektedir. Yılsonuna kadar bu sayının daha da artacağı düşünülmektedir. İşbaşı Eğitim Programlarının son dönemlerde işverenler tarafından oldukça talep edilen bir program olduğu, işveren açısından iş garantisi zorunluluğu olmaması ve çalışana da aylık net asgari ücret düzeyinde gelir sağlaması nedeniyle ciddi avantajlar sağladığı görülmüştür. Bu nedenle önümüzdeki yıllarda da bu programa olan talebin daha da artacağı söylenebilir.

İşbaşı Eğitim Programlarında Mesleki Eğitim Programlarının aksine erkek katılımcı sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Ancak kadın katılımcı sayısının da önemli bir oranda olduğunu söylemek gerekir.

Tablo - 15: 2015/2016 Karşılaştırmalı İşbaşı Eğitim Programlarının Katılımcılarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Kurs/Program Türü		Cinsiyet	2015 Yılı								2016 Yılı*							
			Eğitim Durumu								Eğitim Durumu							
			Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
İEP (İşbaşı Eğitim Programları)	İşbaşı Eğitim Programı	K	0	0	559	206	54	50	0	0	2	0	507	240	82	49	1	0
		E	0	1	392	404	66	42	1	0	2	1	453	531	106	66	1	0
	UMEM	K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		E	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	TOPLAM		0	1	951	610	120	92	1		4	1	960	771	188	115	2	0

Kaynak: İŞKUR, 2015; İŞKUR, 2016. *Ocak – Mayıs Dönemi

İşbaşı Eğitim Programlarının katılımcılarının eğitim durumlarının yer aldığı Tablo-15 incelendiğinde yine ilköğretim ve ortaöğretim sayılarının fazlalığı öne çıkmaktadır. Ancak bu programda ön lisans ve lisans mezunlarının sayısı da dikkat çekmektedir.

4.2.3. Girişimcilik Eğitim Programları (GEP)

İş fikri olan girişimcilere yönelik yapılan bu programda da son yıllarda önemli bir artış olduğu görülmektedir. Kendi işini kurmak isteyen bireylere eğitim vererek KOSGEB işbirliği ile finansman sağlayan bu program ile bireylerin kendi işlerini kurmaları ve kendi kendilerini istihdam etmeleri amaçlanmaktadır. Tablo-16 ve Tablo-17’de karşılaştırmalı girişimcilik eğitim programları, katılımcı sayıları ve cinsiyete göre dağılımı bulunmaktadır. Bu verilerden de görülebileceği gibi Kütahya’da Girişimcilik Eğitim Programları katılımcı sayılarının son yıllardaki artışı göze çarpmaktadır.

Tablo - 16: 2015/2016 Karşılaştırmalı Girişimcilik Eğitim Programları Katılımcı Sayıları ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Kurs/Program Türü	2015 Yılı				2016 Yılı*			
	Kurs Sayısı	Katılımcı Sayısı			Kurs Sayısı	Katılımcı Sayısı		
		Kadın	Erkek	Toplam		Kadın	Erkek	Toplam
GEP (Girişimcilik Eğitim Programları)	24	302	323	625	14	154	216	373

Kaynak: İŞKUR, 2015; İŞKUR, 2016. *Ocak – Mayıs Dönemi

2015 yılı ile kıyaslandığından 2016 yılı Mayıs ayı olmasına rağmen önemli oranda katılımcı sayısına ulaşıldığı ve Kütahya İl İstihdam Mesleki Eğitim Kurulu 2016/1-5 kararında yılsonuna kadar bu sayının 1.000 kişiye ulaşması amaçlanmaktadır.

Katılımcılar incelendiğinde yine erkek katılımcıların sayılarının fazla olduğu görülmekle birlikte kadın katılımcıların sayısının da erkeklere çok yakın olduğu görülmektedir.

Tablo - 17: 2015/2016 Karşılaştırmalı Girişimcilik Eğitim Programları Katılımcılarının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Kurs/Program Türü	Cinsiyet	2015 Yılı								2016 Yılı*							
		Eğitim Durumu								Eğitim Durumu							
		Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
GEP (Girişimcilik Eğitim Programları)	K	11	1	162	78	21	29	0	0	4	0	86	39	12	11	2	0
	E	3	0	109	131	36	44	0	0	2	2	86	80	20	28	1	0
TOPLAM		14	1	271	209	57	73	0	0	6	2	172	119	32	39	3	0

Kaynak: İŞKUR, 2015; İŞKUR, 2016. *Ocak – Mayıs Dönemi

Eğitim durumları incelendiğinde yine ilköğretim ve ortaöğretim düzeyi dikkat çekmekle birlikte ön lisans ve lisans düzeyinde de çok sayıda katılımcı olduğu görülmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Aktif istihdam politikaları işsizlik ile mücadelede giderek önem kazanan politikalar haline gelmektedir. Son yıllarda bu politikalarda önemli bir artış yaşanması kuşkusuz başarılı sonuçlar doğurması ile doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle gerek kurs gerekse kursiyer ve katılımcı sayılarındaki önemli yükseliş bu politikalara verilen önemi göstermektedir.

Kütahya içinde Türkiye genelindeki aktif istihdam uygulamalarındaki gelişmenin benzeri bir süreç yaşadığı söylenebilir. Son iki yıllık dilimde dahi kurs ve katılımcı sayılarındaki artış gözden kaçmamaktadır. Bu politikaları destekler nitelikte alınan teşvik kararları ve yasal düzenlemeler, aktif istihdam politikalarının daha kalıcı sonuçlar doğurmasına yardım etmektedir. Örneğin İşbaşı Eğitim Programlarında işveren açısından istihdam zorunluluğu olmamasına rağmen sağlanan teşvikler ve verilen destekler ile işverenin kalıcı istihdam sağlamasının yolu açılmaktadır. İŞKUR'un İşbaşı Eğitim Programı kataloglarında yer alan veriye göre bu programda kalıcı istihdamın %80 oranında olduğu görülmektedir. Bu sonuç aktif istihdam politikalarının ne kadar etkili istihdam sağladığı konusunda son derece önemli bir göstergedir.

Kütahya ili özelinde Mesleki Eğitim Kursları incelendiğinde özellikle kadın kursiyer sayısı dikkat çekmektedir. Erkek katılımcıya oranla neredeyse iki katı oranından fazla kadın katılımcının eğitim aldığı görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında büyük bir çoğunluğunun ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde kişilerden oluşmaktadır. Bu kurslar ile işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda kişiler yetiştirerek daha kolay istihdam

olanaklarının yaratılmaya çalışıldığı görülmektedir. 2015 Yılı itibariyle 1.400 civarında olan kursiyer sayısının bu yıl 2.000 civarında olması hedeflenerek daha çok kişinin piyasa koşullarında becerilerle donatılması amaçlanmıştır. Bu kişilerin istihdam oranları verilerinin bulunmaması eğitimlerin etkililiğini sorgulamamızı zorlaştırıyor olsa da her yıl katılımcı sayılarının daha da artması, olumlu bir etki yaratmasının doğal bir sonucu olduğu düşünülebilir.

İşbaşı eğitim programlarının ise her geçen gün daha da artan sayıda katılımcıya eğitim verdiği görülmektedir. 2016 Mayıs itibariyle 2015 yılının tamamından daha fazla katılımcıya eğitim veren işbaşı eğitim programları Türkiye genelinde olduğu gibi Kütahya’da da ciddi bir sayıya ulaşmıştır. Çalışana aylık net asgari ücret kadar gelir sağlaması, işveren açısından ek bir maliyet doğurmaması ve istihdam garantili olmaması nedeniyle geniş bir talep toplayan işbaşı eğitim programları, çalışanın kalıcı istihdamı ile işverene önemli teşviklerde getirmektedir. Tüm bu avantajları nedeniyle işbaşı eğitim programlarının gelecek dönemlerde de önemli sayıda işletme tarafından tercih edileceği düşünülebilir.

Girişimcilik Eğitim Programları da kendi iş fikirlerini hayata geçirmek isteyen kişilere önemli kolaylıklar sağlayan bir diğer aktif istihdam aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kütahya’da 2015 yılı itibariyle 625 kişiye verilen eğitimlerin Mayıs ayı itibariyle 300 kişiyi aşması ve yılsonu 1.000 kişiye ulaşması hedefi önemli bir artışı gözler önüne sermektedir. Katılımcısına verdiği girişimcilik eğitimi ile KOSGEB destekli finansman sayesinde katılımcıların kendi işlerini kurmalarına ve bu işi devam ettirebilmelerine olanak sağlayan eğitim ile güçlü bir yerel ekonomi oluşumuna da katkı sağlanmaktadır.

Tüm bu Mesleki Eğitim Faaliyetleri ile amaçlanan kişilerin yaşamlarını idame ettirebilecekleri iş olanaklarına kavuşmaları ve işsizlik olgusunun mümkün olan en düşük seviyelere indirilmesi amaçlanmaktadır. Kayıtlı işgücü 50 bin civarında olan bir şehre göre her yıl kayıtlı işgücünün yaklaşık %10’u olan 5 bini aşkın kişinin bu eğitimlerden faydalanıp işgücü piyasasına dâhil olmasının son derece önemli bir hizmet olduğu ortadadır. Daha nitelikli ve yetkin bir işgücü ile verimli bir iş piyasası oluşturularak sağlıklı bir iş döngüsü kurulması ve her yıl bu döngüye piyasa ihtiyaçlarına göre donatılmış kişilerin eklenmesi sağlanarak işsizlik olgusu ile etkin mücadele edilmektedir. Bu çabaların uzun vadede çok daha olumlu sonuçlar vereceği ortadadır.

Elbette işsizlik olgusunun tek kaynağı işgücü piyasası, işveren ve işçi eksenli değildir. Daha makro düzeyde etkiye sahip olan iş piyasası, ulusal ve küresel ekonomik dengelerde işsizlik ile doğrudan etkili faktörler olup, aktif istihdam politikalarının daha mikro düzeyde çözümler sunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tüm bu politikalarla amaçlanan işgücü piyasasının hacmini arttırabilmek ve daha fazla kişiyi iş sahibi yapabilmek iken bu politikaların doğrudan etkisini ölçebilmek son derece güçtür. Bu teşviklerin işveren nazarında doğrudan nasıl bir etki yarattığı bilinmemektedir. İşverenler zaten istihdam edecekleri kişileri bu teşviklerden yararlanarak daha olumlu koşullarda mı istihdam etmektedirler? Yoksa ihtiyacı olmamasına rağmen veya yaratacağı maddi yükü kaldıramayacağı için, ihtiyacı olmasına rağmen işçi alamayan işverenler ile ekstra bir istihdam mı yaratılmaktadır? Bu sorunun cevabını verebilmek oldukça güçtür.

Genel işgücü piyasası oranlarına bakıldığında birçok aktif istihdam aracı kullanılmasına ve bu programlara katılan kişi sayılarında önemli artışlar yaşanmasına rağmen işgücü piyasasındaki yaşanan önemli orandaki daralma da bu politikaların pozitif etkilerini saptamamızdaki bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu daralmanın yapısal nedenleri nelerdir ve aktif istihdam politikaları olmasaydı bu daralma daha büyük bir boyutta mı gerçekleşecekti?

Devletin bu noktada getirdiği teşvikler elbette son derece olumlu ve önemlidir. İş arayanların işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda eğitilmesi ve sahip olmadıkları becerileri kazanarak daha fazla iş için uygun kişi konumuna gelmelerinin elbette istihdam da olumlu sonuçlar yaratacağı kesindir. Ancak bu politikaların işsizlikle mücadelede sadece bir araç olduğu ve en iyi tek araç olmadığı bilinmeli ve buna göre yorumlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- AKAN, A. ve ÇİLENMEZ, S. (2015). *Kütahya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü İşgücü Piyasası Araştırma Raporu*. Kütahya.
- AKBULUT, K. (2016). Mesleki Eğitim Programları Kapsamında İstihdam Yükümlülüğüne İlişkin Kurallar Nasıl Değişti?. *Mali Çözüm Dergisi, Mart-Nisan 2016*, ss. 230-245.
- Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarihi: 12.03.2013 Resmi Gazete Sayısı: 28585
- ALABAŞ, A. (2007). *Uzun Süreli İşsizler ve Uzun Süreli İşsizliği Azaltmada İŞKUR'un Önemi*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- ANDAC, F. (1999). *İşsizlik Sigortası*. Ankara: TÜHİS Yayınları.
- ARDIÇ, O. (2006). *Mikro İktisat*. 4.Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- AY, S. (2012). Türkiye'de İşsizliğin Nedenleri: İstihdam Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yönetim ve Ekonomi*, 19(2), ss. 321-341.
- BİÇERLİ, K. (2004). *İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- BİÇERLİ, K. (2005). Aktif İstihdam Politikaları İşsizliği Azaltır mı?. *Çimento İşveren Dergisi*, 6(19), ss.4-15.
- BİÇERLİ, K. (2007). *Çalışma Ekonomisi*. 4.Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayıncılık
- ESER, Y. B ve TERZİ, H. (2008). Türkiye'de İşsizlik Sorunu ve Avrupa İstihdam Stratejisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (30), ss.229-250.
- <http://www.iskur.gov.tr/isarayan/girisimcilik.aspx> [Erişim Tarihi:04.12.2016].
- İŞKUR (2015). Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü 2015 Yılı Faaliyet Raporu. Erişim Linki: <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx#dltop> [Erişim Tarihi:05.12.2016].
- İŞKUR (2016). Mayıs 2016 İstatistik Bülteni. Erişim Linki: <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx#dltop> [Erişim Tarihi:05.12.2016].
- İŞKUR (2016a). Aktif İşgücü Programları. Erişim Linki: <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/isarayan/aktifisgucuprogramlari.aspx> [Erişim Tarihi:22.11.2016].
- İŞKUR (2016b). Mesleki Eğitim Kursları. Erişim Linki: <http://www.iskur.gov.tr/isarayan/kursarama.aspx> [Erişim Tarihi:29.11.2016].
- İŞKUR (2016c). İşbaşı Eğitim Programları. Erişim Linki: <http://www.iskur.gov.tr/isarayan/isbasiegitim.aspx> [Erişim Tarihi:03.12.2016].
- İŞKUR (2016d). İşbaşı Eğitim Programları Tanıtım Broşürü. Erişim Linki: http://www.iskur.gov.tr/Portals/0/dokumanlar/isarayan/aig_prog/iep.pdf Erişim Tarihi:03.12.2016
- İŞKUR (2016e). Girişimcilik Eğitim Programları. Erişim Linki:
- İŞKUR (2016f). Girişimcilik Eğitim Programları Tanıtım Broşürü. Erişim Linki: http://www.iskur.gov.tr/Portals/0/dokumanlar/isarayan/aig_prog/gep.pdf [Erişim Tarihi:04.12.2016].
- KAMU-SEN (2004), *İstihdam İşsizlik ve Ücret Sorunlarına Çözüm Arayışları*. Yayın No: 10, Ankara.
- KAPAR, R. (2005). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları. *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 55(1), ss. 341-371.
- KAPAR, R. (2005). *Aktif İşgücü Piyasası Politikaları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- KESİCİ, R. M. ve SELAMOĞLU, A. (2005). Genel Hatlarıyla Avrupa İstihdam Stratejisi ve Geçirdiği Dönüşüm. *İş,Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 7(2), ss. 25-51.
- KORKMAZ, A. ve MAHİROĞULLARI, A. (2007). *İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları: Türkiye ve AB Ülkeleri*. 2. baskı, Bursa: Ekin Kitabevi.

- MARSHALL, A. (2004). Labour Market Policies and Regulations in Argentina, Brazil and Mexico: Programmes and Impacts, *ILO Employment Strategy Papers*, 2004/13, Geneva, ss. 5-6.
- ORAL, A. İ. ve ŞİŞMAN, Y. (2016). *Sosyal Politika*. 1.Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ÖZDEMİR, S., ERSÖZ Y. H. ve SARIOĞLU, İ. (2006). *İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi*. Yayın No: 2006-45, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- ŞAHİN, E. B. ve SEVİMLİ, Y. (2013). Aktif İstihdam Politikaları Kapsamında Uygulanan İşgücü Yetiştirme Kursları ve İŞKUR'un Önemi. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 5(1), ss. 1-10.
- ŞEN, M. (2016). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Kapsamında Türkiye'de Mesleki Eğitim Kurslarının Analizi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 2 (1), ss. 67-89.
- TAŞ, H. Y. (2010). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ'lerin İstihdam Artırıcı Etkileri*. İstanbul: İTO Yayınları.
- TAŞ, H. Y. (2011). İŞKUR'un Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin İstihdam Üzerindeki Etkileri: Yalova İŞKUR Örneği. *Sosyal Siyaset Konferansları*, (61), ss. 153–176.
- TOKOL, A. (2000). *Sosyal Politika*. 2.Baskı, Bursa.
- TOKOL, A. ve ALPER, Y. (2012). *Sosyal Politika*. 2.Baskı, Bursa: Dora Basım Yayın.
- TÜİK (2016). *Türkiye İstatistik Kurumu*. Erişim Linki: <http://www.tuik.gov.tr> [Erişim Tarihi:03.12.2016].
- UMEM BECERİ'10 (2010). *Beceri'10 Uzmanlaşmış Mesleki Eğitim Merkezleri Projesi Bilgilendirme Kitapçığı*.
- UŞEN, Ş. (2007). Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye'de Aktif Emek Piyasası Politikaları. *Çalışma ve Toplum – Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, (2), ss.65-95.
- ÜLGENER, S. F. (1980). *Milli Gelir, İstihdam ve İktisadi Büyüme*. 6. Baskı, İstanbul: Der Yayınevi.
- VARÇIN, R. (2004). *İstihdam ve İşgücü Piyasası Politikaları*. Ankara: Siyasal Kitabevi.